

רעיה הרניק

מיכתב גלוי למחמוד דרויש

מחווה לזיכרון ולא, זכר לשיכחה*

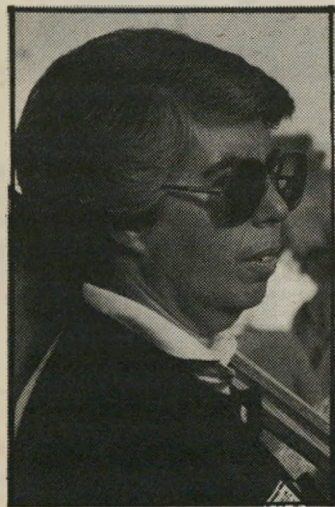
„אם תוכלי להחזיר לי את דמי אשר בדמך אזי נקח אתנו את חללינו לים

ונקח אתנו את האדים שעל המראה, את חלומות אמצע הקיץ ואת שירי פירוז על בית שאן.

ונקח אתנו את מזון המילים —

ונקח אתנו את הזכרונות שקל לטלטלם, ושמות האגדות, ופתיחי התפילות הראשונים...”

ובכן, מחמוד דרויש, בן ארצי, עוד לפני שגרשת אותי לים, בשךך הדיוד, וציווית עלי לקחת עמי את מתי, את אהבותי, את ריחות ילדותי, פנית אתה לאותו ים עצמו. לא, לא פנית, גורשת. ולא אני היא שגירשתי אותך. בני עמך „הערבים” הם שהקיא אותך. ויצאת לדרך, אכול רחמים עצמיים ושנאות לוחשות וריגשות-נקם המופנים לכל הכתובות הלא נכונות שבעולם, חוץ מאשר לכתובת האחת והיחידה — אתה ואלה שאתה חושב שהם „העדה” שלך. שכן אתה הוא זה שתוקף את כל האחרים ובכך יוצר את „איהנצורים”. כי המיעוט אינו יכול לעולם להיות רוב. גם אם הוא רוצה:

רעיה הרניק

ומה יעשה המשורר בעת הרעה היא? הוא ייסע לפאריס, ויכתוב משם שיר רים רוויי-שינאה, שיבטיחו שגליהאי לימות, שלא החל בבירות ולא נסתיים בצברה ובשאתיליה, ואף לא יוכרע ברמם של ילדי עמו בני העשר הנרצחים על-ידי בני עמי בני ה-18 כסימטות הקסבה של שכם או במחנות-הפליטים של ירדן, עזה, כשם שלא יוכרע בירידור אוטובוסים ובמיטעני-חבלה בחוצות עירי, לא ייפסק ולא יחדל. מפאריס הרחוקה מיטיב המשורר ללבות את אש השינאה. כמאל, אחד מגיבורי סיפרו, בן חיפה, חותר לחזור למקום הולדתו. הוא יצעד ברחוב המלכים — הוא יישמר מלהביט לפינה המיוחזית, המשקיפה על מדרגות רחבות המובילות לרובע היהודי. — הוא יתיישב על ספסל עץ עתיק — הוא יתחב את המפתח במנעול הדלת, שלא ייתפח מרוב חלודה. הוא יקיש בדלת השכנים — ויתנצל על שעזב — ויתנצל על שעזב — (עמ' 144).

שלום רב שובך ציפוריה נחמדת. אין כמונו להבין אותך, מחמוד דרויש. אנהנו היינו בני ארץ גורשו גורשנו. לפנינו היה הים ולא היתה אף מרינה אחת (לא לוב ולא אלג'יר ולא תימן ולא סעודיה) שניאותה לקבל אותנו. ואנהנו האי שנשאר בורד. אני יודעת שמרגע לרגע עולה שינאתך אלי, שהרי אהבת לשנוא את בגין בפירות הבערת — יותר מאשר להבין ללב אלה המפגינים נגדו. אתה מכור לשינאה כמו נרקומן לסם, ולכן אין אתה מסוגל, ואף אינך רוצה, להבין אותנו, את אלה מאיתנו המנסים לפתוח פתח לעצמם, למצפונם, וגם לך. ריין מוחמד בסייף? או באו נשחק במישק הזה עד הסוף המר. אבל אם „ואהבת לרעך כמוך” — אולי יש תיקוה.

אני יודעת שאינך רוצה. אינך רוצה בתיקוה. כי בניגוד לך, תמיד יש לך ברירה. אתה יכול להיות אי. ואתה יכול להיות תוניס ואולמות-פאר. ואתה יכול להיות משורר זועם בפאריס. ואני, אני יכולה להיות רק אני ורק כאן. אני הצומד שלו אתה לועג.

אני איני בירות, אוגוסט 1982. אני ירושלים 1989. ובניגוד לך — אני אשאר.

* עם הופעתו, בחרום עברי, של סיפרו של מחמוד דרויש זכר לשיכחה, חירום סלמן מצאלחה, הוצאת שוקן.

הגרביים — ואימלא שלטו אנשים אלה בנו באמצעות הכנסת, היה כל העניין משעשע ומברר יותר. רעיה הרניק

הספר קריא, אבל כי פחות מסיפרו של לוי החרדים — אבל אולי מפני שאנחנו כבר יודעים את משמעות רוחב הכובעים וצבע

היה עולה יותר מאחר אולי גם הוא היה יכול להיות הומוריסטן.

פעם כמעט גרמתי למשבר ממשלתי. ישבתי במיון-הכנסת עם קבוצה של חברי-כנסת וסיפתי להם בדיחות. היתה הצבעה והפעמון היה מקולקל. עקיבא רובין היה ראש סיעת מפא"י. הוא כנס והתחיל לצעוק: מה אתה עושה? מחזיק פה שישה חברי-כנסת והר ממשלה כמעט נפלה!”

הוא רואה את העולם כראי עקום. היה לנו ויכוח קל אם העולם עקום או הראי עקום. בסוף הוא סיכם את העניין באומרו שאולי הוא זה שצדק. „אני כנראה יותר צעיר ברוח מאשר בגיל.”

יש ללאצי חלומות. היתה לו מיסעדה. עכשיו הוא רוצה לפתוח שוב מיסעדה. הונגריה. הוא רק מחפש מישהו שיעזור לו וישקיע, או למצוא איוו הודמנות. הוא טוען שעכשיו, בגלל המצב הפוליטי בין ישראל והונגריה — זה יילך.

את המיתון הוא מרגיש בתור מלצר. היקף העבודה ירד. אבל, „החיים נחמדים, אני אוהב אותם. הם פחות אוהבים אותי — אבל אני אוהב אותם.”

לאצי נשאר אופטימי!

ספרים

בעל המפתח

הרב שך — שהמפתח בידו משה הורביץ כתר

גם אילו חיו האנשים עליהם כותב משה הורביץ בערבות סיביר או בג'ונגלים של מרכז האמזונאס, לא היו יכולים להיות מוד רים ואכזזיים יותר מאשר הכיתות החרדיות החיות כאן מעבר לכביש ממש. ואולי יש בכך כדי להסביר את ההצלחה המיסחרית שהחלה עם סיפוריו שטופיהווימה של יהושע בריינרסוף (מה? גם הם עושים „את זה?”), סיפרו האנתרופולוגי כמעט של אמנון לוי, ועכשיו הביוגרפיה של הרב שך.

אין ספק שחלק גדול מהקסם של עולם חרדי זה נובע מכך שבעיני הציבור החילוני כולם נראים אותו דבר (שחורים), מתנהגים אותו דבר (לומדים תורה במקום לעבוד), משתמשים מהצבא (ממיתים עצמם באוהלה של תורה) ומנסים בכל דרך לסחוט אותנו. אותנו, ואת אומרת הציבור החילוני.

והנה מתברר שאין טעות גדולה מזו. כשם שכל הסינים נראים בעינינו זהים — והם לא — גם החרדים כך. וההבדלים ביניהם גדולים ועמוקים ובייחוד — השנאות והקנאות שבינם לכין עצמם, רבות ועצומות מאשר אלה הכרוכות ביחסם אלינו.

ואם כך, מה טוב. שהרי איך שלא יהיה, אם הרב שך מתייחס אל הרב מלובביץ' ואומר עליו ועל חסידיו ש„הם גרועים ממגורים... אסור לשתות יינם: הם עשו להם אליל ויש להם אמונות אחרות.” ואילו חסידיו חב"ד אומרים על הרב שך, שיש לו „נסיות עמל” קיות, או כוודאי שאנחנו החילוניים (שתמיד מרגישים באיוו פינה בלב קצת אשמים על שאיננו „יהודים” מספיק), ממש צדיקים. איננו מומרים ואיננו עמלקים. וכמה טוב ונעים לקרוא מה יש ל„צדיקים” האלה לומר זה על זה.

והנה יש לנו גם אנתרופולוגיה אכזזית ממש בחצר האחורית שלנו. סיפור גדול ונפלא על צדיקים עלומים הישנים אמנם במיטת סוכנות דלה אבל היא עומדת בבית מפואר; צדיק אחר שהמתים מרכיבים אליו (רציו בלילה כושלג) ואנחנו רואים את הקולות, והכל כאן, כלי תלאות טיולי תרמיל וסכנות במיפגש עם שבת אכזזית.

אייכמן. לאצי החליט לעזוב. ומאז הוא מלצר, עד היום. יש המון סיפורים על המלצרות. הסיפור הכי טוב הוא על שני נגנים, כנר ופסנתרן, שניגנו במיסעדה שפעם עברתי בה. הם התחילו לנגן ב-8 כל ערב, תמיד הפי סנתרן היה הולך להשתין בחמישה ל-8, הכנר בשתי רקות ל-8 ובי-8 בדיוק היו מתחילים לנגן. יום אחד נכנסו אורחים רק ל-8.8 בעל-הבית רץ לשרותים וקרא לכנר שיבוא. הכנר, שפחד מבעל-הבית, נלחץ ורץ לנגן, רק מה? הוא שכת לסגור את החנות. זוג האורחים יושב, והאשה מסתכלת, והמצב מאור לא נעים. הבעל קורא לכנר ולוחש לו: המהישמו שלך בחוץ! והכנר עונה לו: תזומם בכקשה את המנגינה, אני לא מכיר את השיר הזה!”

כמו להיות שחקן

בכל פעם שלאצי אומר משהו מצחיק, ישנה איוו פאזה שבה הוא כמו מחכה לצחוק, לתשואות-הקהל. הוא מחייך חיוך שירוע יפה מה השפעת סיפוריו על שומעים. מאוחר יותר הוא מודה שלהיות מלצר, זה כמו לשחק תפקיד. כמו להיות שחקן כל ערב מחדש. „יום אחד מגיעה תיירת למיסעדה. היא באה לבדה ויושבת ליד השולחן הכי גדול. ניסנו לחשוב איך אפשר להזיז אותה. ני גשתי אליה והיא שאלה אותי: יש לך ביצים קשות? ענית לה: לא, תודה, אני בריא.” היא ברהה והשולחן התפנה.” לאצי תולה את עובדת היותו מלצר בנישואין. „אם אני מביא לאשתי 280 ל”י בתלוש, היא רוצה 280 ל”י. ואיפה אני? ככה זה הכי טוב. טיפים, 10 אחוז, היא אף פעם לא יודעת בדיוק כמה אני מרוויח.”

אבל הוא לא ממש מצטער. „להיות מלצר, זה כמו להיות שחקן. כל שולחן במה. אנשים חרשים, לפעמים בדיחות: שניצל עם שנתיים אחרות.”

הוא אוהב אנשים, אנשים אוהבים אותו, והוא אוהב את זה. לפעמים יש הרגשה לא נוחה, שמתייחסים אליו כמו אל משרת. כפי מור, כבר עבר את גיל ה-60, ועד עכשיו אין לו קופת-חולים. לפנסיה הוא לא ייצא. כי אין לו. את אפריים קישון הוא אוהב. הוא גם הוא שקישון עלה ארצה בשל, אחריו. אם גם הוא

הרצל חקק

צמאון

ירדתי גופף, הלכין הנסתר טעמתי את קסם שרדך נשקתי ירכיך, הרחם החם וצמאי עוד נגר אליך.

שלשלאות

מכשפת מר מקשרת אור באתי לעשות לך השבעות עתיקות קשרת מנחה דולקת פן תלכי ממני סופה מתרחקת מביטה אחר.

קשרי אהבתי קמעים לאצבעותיה קשרי לטיפותי בשמים ליריך והיו לך עיני פלאות והיו לך שלשלאות.